

PB051: Výpočetní metody v bioinformatice a systémové biologii

David Šafránek

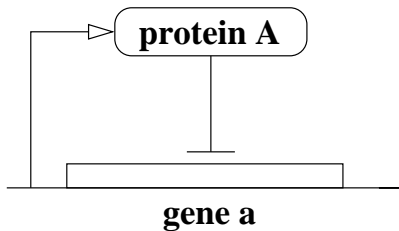
11.5.2012

Tento projekt je spolufinancován Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem České republiky.

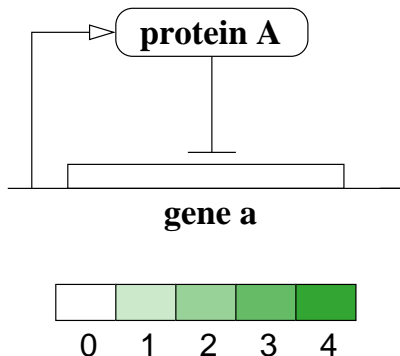

Obsah

Analýza logiky genových regulací

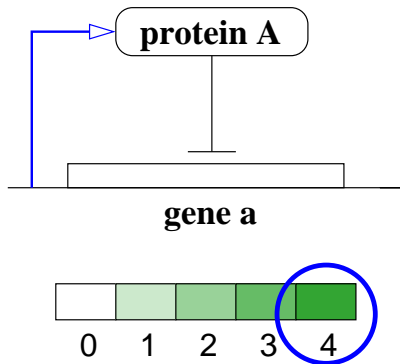
Příklad modelu – autoregulace

Příklad modelu – autoregulace

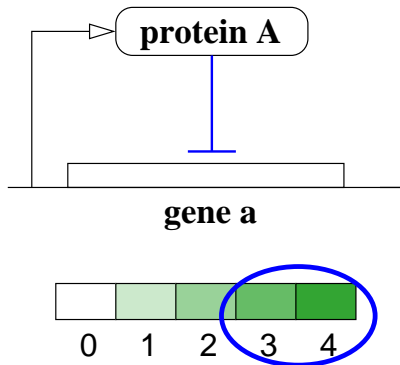
- identifikace diskrétních úrovní exprese

Příklad modelu – autoregulace

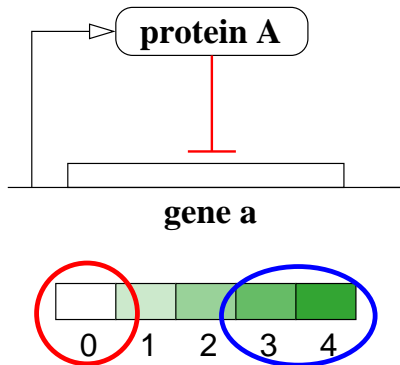
- spontánní (tzv. bázová) transkripce: $A \rightarrow 4$

Příklad modelu – autoregulace

- místo projevu regulace ($A \in \{3, 4\} \Rightarrow$ regulace aktivní)

Příklad modelu – autoregulace

- cílový bod regulace ($A \in \{3, 4\} \Rightarrow A \rightarrow 0$)

Stavový prostor – autoregulace

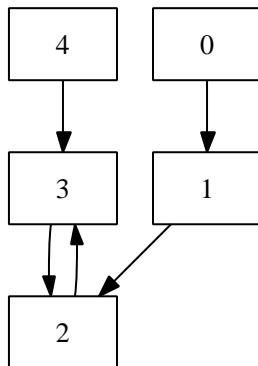
- přechodový systém $\langle S, T, S_0 \rangle$
  - S množina stavů, $S \equiv \{0, 1, 2, 3, 4\}$
  - $S_0 \subseteq S$ množina počátečních stavů
  - $T \subseteq S \times S$ přechodová relace:

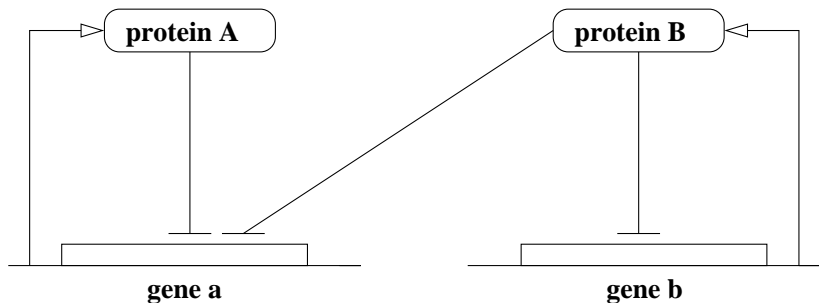
zdrojový stav	aktivní regulace	cílový stav
0	$\emptyset; [A \rightarrow 4]$	1
1	$\emptyset; [A \rightarrow 4]$	2
2	$\emptyset; [A \rightarrow 4]$	3
3	$A \rightarrow^- A; [A \rightarrow 0]$	2
4	$A \rightarrow^- A; [A \rightarrow 0]$	3

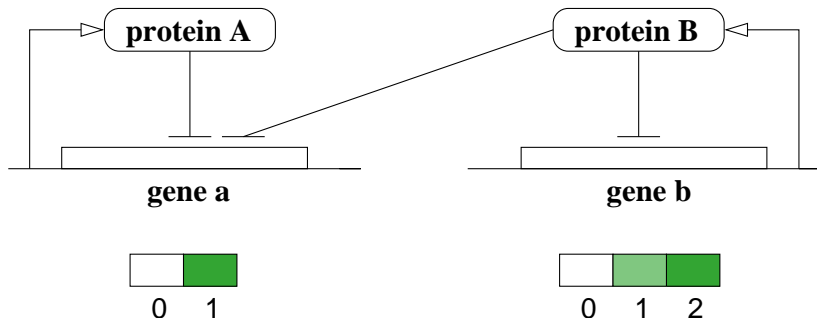

Stavový prostor – autoregulace

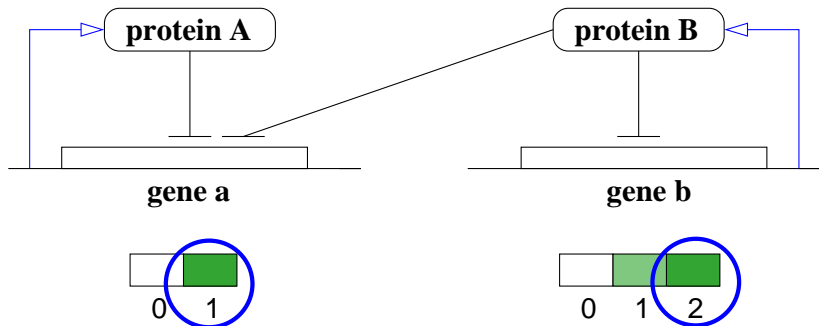
přechodový systém pro negativní autoregulaci $\langle S, T, S_0 = S \rangle$:

Příklad modelu složené regulace

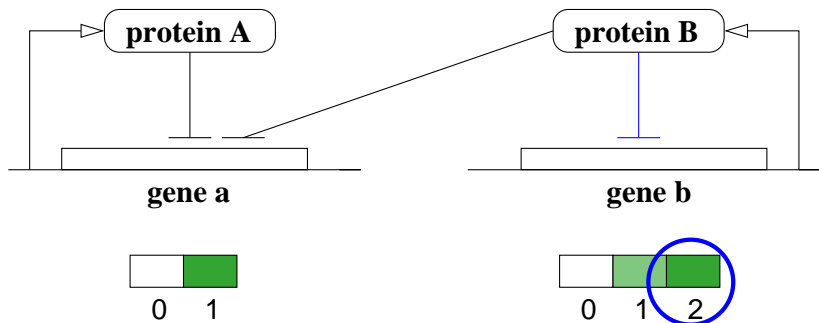
Diskrétní charakteristika dynamiky

- identifikace diskrétních úrovní exprese

Diskrétní charakteristika dynamiky

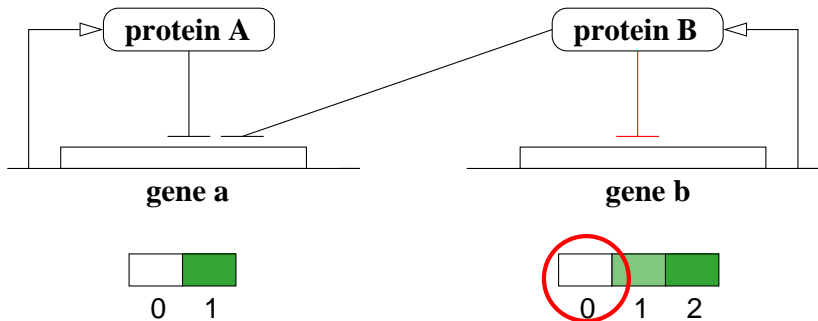
- spontánní (tzv. bázová) transkripce: $A \rightarrow 1$, $B \rightarrow 2$

Charakteristika regulace – autoregulace

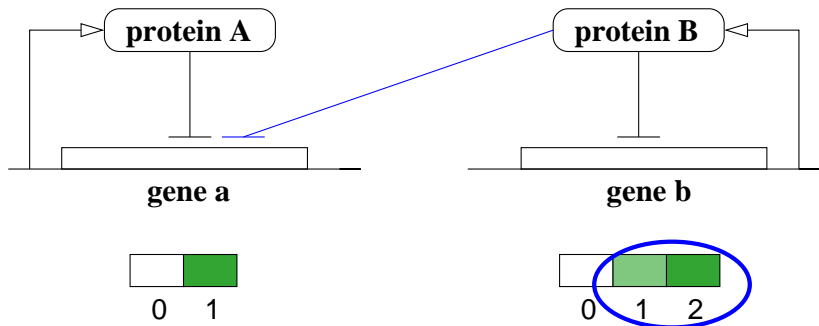
- místo projevu regulace $B \rightarrow^- B$ ($B = 2 \Rightarrow$ regulace aktivní)

Charakteristika regulace – autoregulace

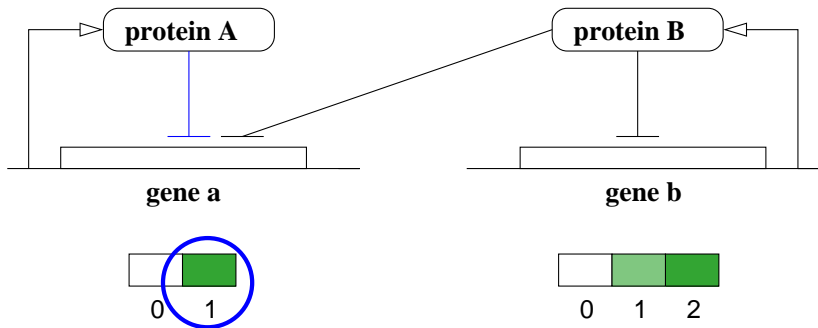
- cílový bod regulace $B \rightarrow^- B$ ($B = 2 \Rightarrow B \rightarrow 0$)

Charakteristika regulace – vstupní funkce

- místo projevu regulace $B \rightarrow^- A$ ($B \in \{1, 2\} \Rightarrow$ reg. aktivní)

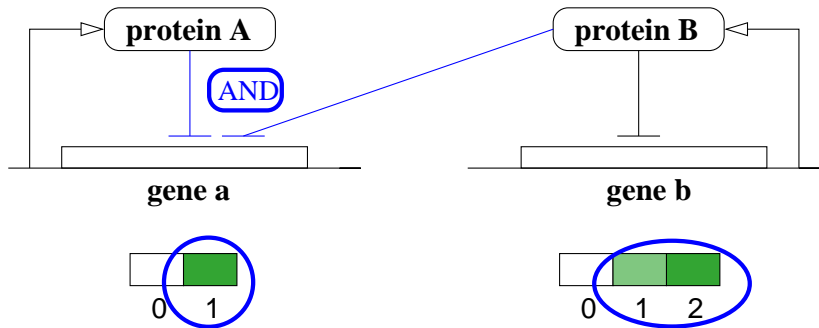
Charakteristika regulace – vstupní funkce

- místo projevu regulace $A \rightarrow^- A$ ($A = 1 \Rightarrow$ reg. aktivní)

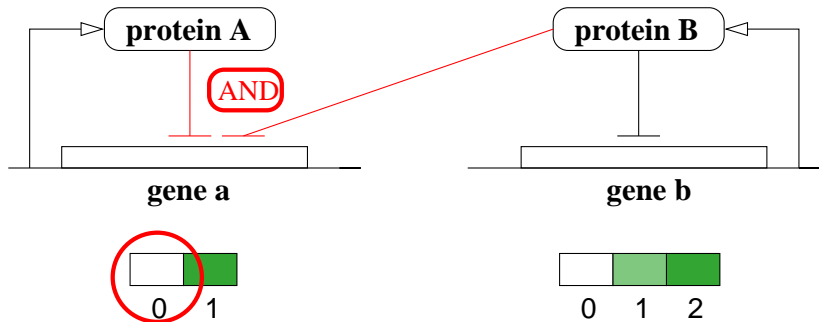

Charakteristika regulace – vstupní funkce

- AND-kompozice regulací $A \rightarrow^- A \wedge B \rightarrow^- A$:
 $A = 1 \wedge B \in \{1, 2\} \Rightarrow$ regulace aktivní

Charakteristika regulace – vstupní funkce

- cílový bod složené regulace $A \rightarrow^- A \wedge B \rightarrow^- A$:
 $A = 1 \wedge B \in \{1, 2\} \Rightarrow A \rightarrow 0$

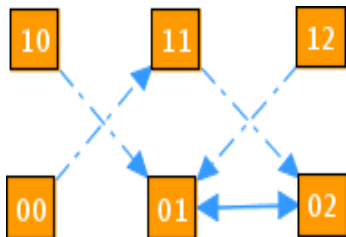
Stavový prostor – synchronní sémantika

- přechodový systém $\langle S, T, S_0 \rangle$
  - $S \equiv \{0, 1\} \times \{0, 1, 2\}$
  - $S_0 \subseteq S$, uvažujeme $S_0 = S$
  - $T \subseteq S \times S$ přechodová relace (zobrazení):

zdrojový stav	aktivní regulace	cílový stav
[0, 0]	$\emptyset; [A \rightarrow 1, B \rightarrow 2]$	[1, 1]
[0, 1]	$B \rightarrow \neg A; [A \rightarrow 0, B \rightarrow 2]$	[0, 2]
[0, 2]	$B \rightarrow \neg B \wedge B \rightarrow \neg A; [A \rightarrow 0, B \rightarrow 0]$	[0, 1]
[1, 0]	$A \rightarrow \neg A; [A \rightarrow 0, B \rightarrow 2]$	[0, 1]
[1, 1]	$A \rightarrow \neg A \wedge B \rightarrow \neg A; [A \rightarrow 0, B \rightarrow 2]$	[0, 2]
[1, 2]	$A \rightarrow \neg A \wedge B \rightarrow \neg A \wedge B \rightarrow \neg B; [A \rightarrow 0, B \rightarrow 0]$	[0, 1]

Stavový prostor – synchronní sémantika

přechodový systém $\langle S, T, S_0 = S \rangle$:

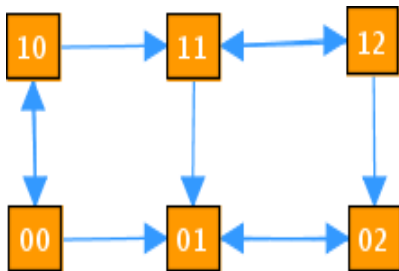
Stavový prostor – asynchronní sémantika

- přechodový systém $\langle S, T, S_0 \rangle$
  - $S \equiv \{0, 1\} \times \{0, 1, 2\}$
  - $S_0 \subseteq S$, uvažujeme $S_0 = S$
  - $T \subseteq S \times S$ přechodová relace:

zdroj. stav	aktivní regulace	cílové stavy
[0, 0]	$\emptyset; [A \rightarrow 1, B \rightarrow 2]$	[1, 0], [0, 1]
[0, 1]	$B \rightarrow^- A; [A \rightarrow 0, B \rightarrow 2]$	[0, 2]
[0, 2]	$B \rightarrow^- B \wedge B \rightarrow^- A; [A \rightarrow 0, B \rightarrow 0]$	[0, 1]
[1, 0]	$A \rightarrow^- A; [A \rightarrow 0, B \rightarrow 2]$	[0, 0], [1, 1]
[1, 1]	$A \rightarrow^- A \wedge B \rightarrow^- A; [A \rightarrow 0, B \rightarrow 2]$	[0, 1], [1, 2]
[1, 2]	$A \rightarrow^- A \wedge B \rightarrow^- A \wedge B \rightarrow^- B; [A \rightarrow 0, B \rightarrow 0]$	[0, 2], [1, 1]

Stavový prostor – asynchronní sémantika

přechodový systém $\langle S, T, S_0 = S \rangle$:

Vlastnosti diskrétních sémantik

- synchronní sémantika
  - efekt aktivních regulací uplatněn pro všechny proteiny ve stejný okamžik
  - nerealistická aproximace, dává však deterministický přechodový systém
- asynchronní sémantika
  - efekt aktivních regulací uplatněn pro každý protein individuálně (interleaving)
  - nutno uvažovat všechny možné souběhy
  - věrnější aproximace, dává však nedeterministický přechodový systém
  - možnost definovat priority

Nástroj GINsim

- nástroj Gene Interaction Network simulation (GINsim)
<http://gin.univ-mrs.fr/GINsim/accueil.html>
- umožňuje asynchronní i synchronní simulaci transkripční regulace
- inherentně diskrétní model (vícehodnotová logika)
  - místo přesné hodnoty koncentrace rozlišujeme několik diskrétních úrovní
  - s každou regulací spjat aktivační interval diskrétních úrovní specifikující kdy je regulující protein aktivní
  - u každého proteinu je specifikován individuální/kompozitní projev vstupních regulací
  - možnost neregulované (bázové) transkripce
- grafové algoritmy pro transkripční síť i přechodový systém

Literatura

- Bower, J.M. & Bolouri, H. *Computational Modeling of Genetic and Biochemical Networks*. Bradford Book, 2001.
- A.G. Gonzalez, A. Naldi, L. Sánchez, D.Thieffry, C. Chaouiya. *GINsim: a software suite for the qualitative modelling, simulation and analysis of regulatory networks*. Biosystems (2006), 84(2):91-100
- Kauffman, S. A. (1969). Metabolic stability and epigenesis in randomly constructed genetic nets. *Journal of Theoretical Biology*, 22:437-467